

Van der Meulen 125 jaar Skûtmakkers ut Fryslan

Henk van der Meulen, foto Theo Kampa.

Tekst: Theokampa@kampai.nl, foto's: Henk van der Meulen

Henk van der Meulen (38) groeide op tussen de dwarshelling en langshelling van de scheepswerf aan de Woudvaart.

Een mooi, karakteristiek plekje in Sneek. De verbinding met de buitenwereld bestond uit een pontje. "Een situatie die je te aanvaarden had en in onze visie was daar niks vreemds aan. In 1978 werd de werf over de weg bereikbaar. Dat gaf wel veel meer reuring op ons terrein. Sinds 1991 heb ik de leiding gekregen op de werf, zodat mijn vader zich meer kan concentreren op de verhuurvloot.

Ik kom uit een houten scheepsbouwfamilie. Opgevoed in een beschermd milieu. Echte hardheid hebben we niet gekend. Mijn vader werkte overdag op de werf en 's avonds deed hij het kantoorwerk. Eigenlijk is daar niet veel in veranderd. Wanneer je bij de werf woont, is het moeilijk privé en zaak te scheiden. Ik doe het ook nog op die manier. Ik kan me wel ergeren aan de hoeveelheid formulieren waar de overheid me mee opscheept. Wanneer ik teveel op het kantoor vertoef, roept mijn vrouw Francisca me tot de orde. Als toekomstvisie is in 2000 de naastgelegen haven aangekocht van de gemeente Sneek, voor uitbreiding van ligplaatsen door middel van nieuwbouw van schiphuizen. Met ongeveer nog 40 overdekte ligplaatsen erbij ontstaat een verdubbeling van het aantal overdekte ligplaatsen bij de jachtwerf.

In september vieren we ons 125 jarig bestaan tegelijk met de reünie *Skouspul*. Wij hebben deze datum gekozen omdat één van mijn voorvaderen, Hendrik Tjeerd van der Meulen (1836 - 1901), jachtwerf Joh. Van der Meulen in oktober 1880 liet inschrijven in het Handelsregister te Leeuwarden. Maar dat was niet het begin van de werkzaamheden.

Zijn vader, Tjeerd Douwes (1804 - 1867), repareerde al schepen. Hij beschikte over een praam, waarin hij naast zijn sloopma-

kersgereedschap ook een lange, zware, houten goot met een drie en vierschijfstakel met lange sleepdraad meenam. Zo reisde Tjeerd *de Skûtmakker*, zeilend, jagend en bomend zijn boerenklanten af. Waar een klus was, legde hij aan. Tezamen met de boerenknechten werd de zware goot gelost en dwars op het vaarwater opgesteld. Met behulp van de sleepdraad en een kabel werd het vaartuig vervolgens op deze hellinggoot gesleept voor de reparatie. Het werd allemaal gedaan om de boer zo spoedig mogelijk te helpen, zodat hij zijn belangrijkste vervoerwaartuig maar zo kort mogelijk hoefde te missen. Boeren konden in die dagen geen dag zonder boot, omdat alles over het water werd vervoerd: de koeien, de melk, de kaas en de mest."

Hij praat met een onmiskenbaar Fries accent, een stem die weet welke kant hij met het bedrijf op wil en zijn manoeuvre al voorzichtig in heeft gezet. Hij staat op en haalt een affiche tevorschijn waarop getekende schouwen te zien zijn.

"Deze prent hebben we laten maken in 1980 voor ons honderdjarig bestaan. Een tijd dat de nieuwbouw van schouwen bij mijn vader instortte. Hij probeerde het nog met een houten zeeschouw op de watersporttentoonstellingen in Hamburg en Düsseldorf. Maar kreeg daar de opmerkingen van onze oosterburen dat het schip wel zou omkieperen omdat er geen kiel onder zat. Wel vroegen allerlei lieden of het schip niet te huur was. De eerste dag ketste hij het nog af met: "Het schip is te koop, niet te huur." De tweede dag viel echter het muntje en zei hij 'ja' op de verhuurvraag. Na die twee shows had hij zoveel weken verhuurd dat hij een schip moest kopen. Zo is de verhuur begonnen. Door de toenemende verhuurvraag kwam er elk jaar een schip bij. Mijn ouders deden het samen, maar het vroeg veel tijd. 's Winters de schepen opknappen, 's zomers de schepen schoonmaken, huurders ontvangen en wegwijs maken. Allemaal tijd die van de werf afgang.

Ik ben de zevende generatie die met houten schepen aan de gang is. Toen ik het van mijn vader 14 jaar geleden overnam, was het

een rustige tijd. Te rustig eigenlijk. Ik had één werknemer en weinig werk. Toch vond ik het een uitdaging om het bedrijf voort te zetten. Nu zijn we met zijn vijven, plus een leerling. Wanneer het druk is, komen daar nog wel eens een paar freelancers bij. Ja, het voelt soms net of het timmeren in de genen zit. Als klein ventje liep ik al rond op de werkplaats. Op mijn vijftiende heb ik een OK jol gebouwd. Het was het eerste echte scheepje dat ik bouwde. Ze zag er goed uit, ze voer goed en ze was snel. Ik vond het geweldig en het gaf me enorme voldoening. Ook mijn drie broers hebben of met schepen of met hout iets te doen. Mijn broer Tjeerd werkt in Zwitserland met scheepsmotoren, Jacob werkt in een timmerfabriek in Koudum en Marco, die eigenlijk bosbouwer cultuurtechniek is, werkt op het ogenblik hier op de werf. Hij is goede vakman en in de bosbouw is het slapjes met het werk. Dus ik ben wel blij met hem.”

Voordat Henk, niet echt toevallig, op de werf terecht kwam, leerde hij fijn timmeren op de LTS in Leeuwarden. Op een vervolgcursus scheepsbouw nam hij kennis van het maken van scheepsbouwtekeningen en zeilplannen. Daarna werkte hij een half jaar op een timmerfabriek om werkervaring op te doen. “Dat was absoluut mijn richting niet. Machinale houtbewerking is een wereld van verschil met wat hier gebeurt.”

Zijn blauwe ogen glimmen wanneer hij vertelt dat ze het op het ogenblik druk hebben. “We zijn bezig met de botter ZS13. Daar moet een nieuw vlak onder met extra leggers, de voor- en achtersteven moeten onder handen genomen worden en de verrotte bun wordt vervangen. Tevens komt er een nieuwe motor in. Ook zijn we bezig met het Friese jacht *Froukje*, waar de voorsteven, de gangen en het berghout worden vernieuwd. Verder moet in een zeeschouw een geheel nieuw interieur komen en ligt buiten de hoogaars *Banjaard* te wachten om naar binnen te kunnen voor een grondige restauratie. Wat ik de leukste kant vind van mijn beroep? Buiten dat ik zelf mee werk, beleef ik veel plezier aan het organiseren. De logistiek - waar de schepen in de loodsen moeten staan en wanneer. Uitrekenen hoe lang we over een klus gaan doen, betalingen, advertenties, afspraken maken, offertes, de inkoop, hout uitzoeken, verkoop, personeelszaken. Op de loonadministratie na, waar elke maand een brief van binnen komt, waarin wordt gemeld dat er weer iets is veranderd, doe ik alles zelf.

Ja, natuurlijk heb ik het daar druk mee. Maar ik maak wel tijd

voor mijn hobby. Ik ben een fanatieke schaatser. Twee keer in de week ga ik naar Heereveen. Daar train ik bij de ‘Ijsster’, de club waar Ids Postma al jaren clubkampioen van is. Ook rijd ik wel eens een marathon, iets dat op clubniveau leuk is. Wanneer ik daar mijn rondjes rijd, weet ik van het bestaan van de werf niet af.”

De hoogaars *Banjaard* kreeg een nieuwe kuip en nieuwe spanten.

We zitten samen op zijn kantoor te praten over de veranderingen en modernisering die hij op de werf heeft aangebracht, wanneer de deur openzwaait en zijn vader Johannes (68) binnenkomt.

Johannes is nog regelmatig te vinden op de werf. Zijn grote kuip is dan misschien iets minder geworden en hij heeft nog echt een kaarsje mogen bijzetten op zijn verjaardagstaart, maar voor de rest is Johannes een Van der Meulen: een echte Fries zoals zijn vader en zijn zes voorvaders.

Ik vraag hem of hij weer botenbouwer zou worden als hij het mocht overdoen? Een lange stilte. Uiteindelijk: “Toen ik de leeftijd bereikte om te gaan werken, is dat nooit aan de orde geweest.” Wederom valt er een stilte. “Toch zou ik het weer doen, ondanks dat het geen makkie is geweest. Ik heb het vak van mijn vader geleerd. Zoals hij het ook weer van zijn vader had geleerd. Mijn vader Tjeerd trouwde in 1934 met Geertje van der Zwaag, die hem twee zonen schonk, mijn broer Hendrik en mij. In 1940 verhuisden we naar de oude werf van Eeltje en Auke van der Zee in Joure, die mijn vader van Douwe Egberts huurde. In de laatste oorlogsjaren stagneerde de aanvoer van hout om schepen te bouwen en maakte mijn vader klompen. Hij ruilde ze tegen voedsel, een paar liter petroleum en kleding. Na de oorlog werden buiten het hellingen BM-jachten gebouwd en na 1950 zelfs Vrijheidjes. In 1950, net uit de schoolbanken, leerde ik het vak samen met mijn broer, die in 1978 uit het bedrijf stapte. Denkend daaraan, kan ik nog wel eens opeens wakker worden met een natte rug. We hadden één lintzaagje. Wanneer we een plank op dikte moesten maken, gingen we naar een meubelfabriek. Dat kostte een halve dag. Bij een lasklus moest ik het lasapparaat met een handkar halen, dan kwam de smid op zijn fiets, laste de zaak en bracht ik het toestel weer terug. Het lijkt wel eeuwen geleden. Toch ging het zo echt rond 1950.

De Lytse Bever, bwjr. 1820, werd van boeier weer teruggebracht in haar oorspronkelijke gebruiksdoel: beurtscheepje.

In 1962 zijn we hier in Sneek terechtgekomen. De werf in Joure was een monument en daar konden we niet meer efficiënt werken. In die tijd was er in de beroepsvaart voor ons geen droog brood meer te verdienen. In Sneek kochten we een bedrijf met twee loodsen, een jachthaven, twee hellingen en twee schiphuizen. Met de oprichting van de rond- en platbodemclub in 1955 en de bewustwording dat oude schepen aan het verdwijnen waren, hebben wij diverse boeiers en Friese jachten gerestaureerd. Min of meer bij toeval zijn we in die jaren aan een opdracht gekomen om een schouw te bouwen. Een type dat mijn vader Tjeerd ook nog wel bij zijn vader had gebouwd. Toen we daarmee naar de Hiswa gingen, verkochten we schouwen als broodjes bij de bakker. Ik had zelfs een lopende band opgezet om ze maken. Heel soms vroeg ik me wel af hoe het kon. Maar dan flitste het door mijn hoofd: vraag niet hoe het kan, profiteer ervan.

Na de oliecrisis in 1978 stopte de nieuwbouwopdrachten als een trein zonder stroom. Het werd me langzaam duidelijk dat ik ongevraagd getuige was van de wording van een rampzalige toestand. Maar, zoals mijn voorvaderen moeilijke tijden hadden overleefd, is het mij ook weer gelukt.”

Henk: “Ik vind het mooi, die geschiedenis. Het is een toegevoegde waarde. Maar je moet elke keer bewijzen dat je het kunt. Dat heeft helemaal niets met de historie te maken. Mensen die hier een schip op laten knappen, verwachten kwaliteit en een normale prijs. Ongeacht of wij vorig jaar zijn begonnen, of dat ik tot de zevende generatie behoor. Dat maakt ze aan het eind van de rit niks uit.”

Henk is duidelijk geen voetnoot van de lange familiegeschiedenis. “Ik vind het wel leuk als eerdaags *de Sylnocht* (de zingende zeiler) voor de wal komt. Dat was de boeier van mijn opa, die hij helemaal heeft herbouwd. Later heeft mijn vader ook aan het scheepje gewerkt. Ik herken de kant die opa heeft gedaan; daar zie je spijkers met stopwerf. De kant van mijn vader, vele jaren later, is gespijkerd met roestvrij stalen nagels en afgedopt met eiken propfen.

“Het is twaalf uur” zegt Johannes, “moeder zit te wachten met het eten. Nou ik ga!”

“Generatiekloof? Ja, natuurlijk, we hebben zakelijk andere inzichten. Daar is niks mis mee. Wij kunnen goed met elkaar opschieten. Ik wilde de huurvloot niet overnemen omdat het ten koste gaat van de werf. Het buiten werken komt hier niet meer voor. Puur omdat het binnen sneller gaat. Ik doe 's morgens het licht aan en we beginnen in een lekker verwarmde loods. In 2000 heb

De botter ZS 13 kreeg een nieuwe voor- en achtersteven, een droge bun, vlak en kielbalk.

ik samen met de achterbuurman Mark Bakker van Aquanaut de haven achter onze schiphuizen aangekocht. Wij willen daar schiphuizen gaan bouwen. Zo gaan we gewoon door met de toekomst.”

1880 – 2005: 125 jaar Van der Meulen

Tijdens het jaarlijkse 't Skouspul, van 22 t/m 25 september, wordt het 125 jarig bestaan van de werf gevierd van Jachtwerf Joh. v.d. Meulen. Een dubbel feest want 't Skouspul bestaat 25 jaar.

Voor zover bekend zijn alle eigenaars van door Van der Meulen gebouwde scheepjes uitgenodigd. Maar niet van alle eigenaars zijn de naam en het adres bekend. Dus als u geen uitnodiging hebt ontvangen, neem even contact op.

Het programma luidt als volgt:

22.9 Schippersmaaltijd en repetitie shantykoor.

23.9 Tocht van jubileumvloot naar het Fries Scheepvaartmuseum, bezoek aan het museum, vaartocht, gezamenlijke maaltijd, Fakkeltaart door Sneek en manifestatie bij de Waterpoort.

24.9 Jubileumbijeenkomst, open dag, koud buffet, feestavond

25.9 Gezamenlijk ontbijt en zeilwedstrijden.

Ook voor de jeugd staat er een programma op stapel.

Er wordt hard gewerkt aan een jubileumboek, waarvan het eerste exemplaar zal worden aangeboden aan de heer Ed Nijpels. Na de aanbieding is het boek op de werf verkrijgbaar.

Aanmelden kan via 0515 413078 of info@joh.vd.meulen.nl of kijk op www.johvdmeulen.nl